

DE KORHAAN

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

verenigingsorgaan van de vogelwerkgroep het gooi e.o

verschijnt 5x per jaar

Redactie : Henk Hardon
Wim Duurland

Redactie adres : Menno Simonszhof 84, 1216 LM Hilversum

Verzending en ledenadministratie : Bep Dwars-van Achterbergh,
Prinsenstraat 15, 1211 LS Hilversum
tel. 035-233973

Illustraties : Corrie v.d. Baan

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie.

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren.

De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

INLEVEREN COPY : UITERLIJK 1 DEC.

INHOUDSOPGAVE

pag.	91- 92	Bestuursmededelingen
	92	Mutaties ledenbestand
	93- 96	Programma
	97- 98	Nieuwe behuizing voor de mussen Vrije vogelreservaten van vogelbescherming
	99	Een nieuwe schuilhut
	100-103	Huiszwaluwen in het Gooi e.o. in 1990
	103-104	Daar komen de Kraanvogels!
	105	Slikveldje
	106-109	Een dag uit het leven van een koolmezenboer
	109-112	Ontvangen literatuur
	113-115	Veldwaarnemingen
	115-116	Najaarsfenologie

Met de bedoeling de Milieuklachtentelefoon van de provincie Noord-Holland zoveel mogelijk onder de aandacht van het publiek te brengen is een poster ontwikkeld. Verzocht wordt om indien mogelijk de poster op te hangen op een zichtbare plek voor het publiek.

Indien U behoefte heeft aan meer posters of folders kunt U die bestellen bij de Milieuklachtentelefoon. Telefoonnummer 023-310200.

BESTUURSMEEDEDELINGEN

Nu de vakantieperiode weer achter de rug is, breekt voor de vogelwerkgroep weer het nieuwe herfstseizoen aan, waarin natuurlijk weer diverse activiteiten zullen worden ontplooid. Veel van onze leden zullen in de afgelopen tijd hun waarnemingsterrein tijdelijk hebben verlegd, soms tot ver buiten onze landsgrenzen. Ik hoop dat daarbij veel interessante waarnemingen zijn gedaan. Hoewel het waarnemen van soorten die ins ons werkgebied niet of nauwelijks voorkomen erg leuk is en vaak ook zeer nuttig als aanvulling op de kennis, hoop ik toch dat U nu met evenveel enthousiasme weer zult gaan deelnemen aan de activiteiten van de VWG, die gericht zijn op de "gewone" vogelsoorten. Aan ons programma hoeft dat niet te liggen. Er is geprobeerd U ook dit herfstseizoen weer een zo gevarieerd mogelijk programma van lezingen en excursies aan te bieden. Bovendien wordt traditiegetrouw de vogelherkenningscursus gegeven en er zullen natuurlijk over enige tijd ook weer diverse tellingen worden gestart. Overigens is de spits van het nieuwe seizoen in feite al afgebeten, want de trektelpost in het Corversbos wordt sinds een poosje al weer bemand (bemensd, zou Fred zeggen) en op 8 september hebben we ons gepresenteerd in Hilversum op de vrije tijdsmarkt.

De nieuwe, tijdelijke, oeverzwaluwwand bij de A6 heeft dit jaar een redelijk goed resultaat opgeleverd. Mede dank zij de medewerking van de afdeling van Rijkswaterstaat die dit gebied in beheer heeft, en na overleg met de VWG bereid bleek de wand met rust te laten, konden er ruim 20 nesten worden aangetroffen. Hoewel een aantal nestgangen weer verloren ging door natuurlijke oorzaak (wind), zullen er zeker een aantal jonge Oeverzwaluwen zijn uitgevlogen.

Een nieuw logo.

Van tijd tot tijd moeten dingen vernieuwd worden. Zo moest er ook opnieuw briefpapier en enveloppen gedrukt worden. Dat was meteen een mogelijkheid om eens te gaan denken aan vervanging van de Korhaan die al jaren wordt gebruikt als het logo van onze vereniging. Komt het door de eisen van de moderne tijd dat je steeds meer naar perfectie streeft? Het leek wel of de tand des tijds aan het dier had geknaagd. Vooropgesteld moet worden, dat er binnen het bestuur geen moment is gedacht aan een nieuwe vogelsoort als beeldmerk. De Korhaan is dan wel uit ons werkgebied verdwenen, wij blijven dit symbool handhaven. Uit de ontwerpen die werden beoordeeld sprong er één duidelijk uit. Dat was een afbeelding, afkomstig van de Stichting Het Goois Natuurreservaat. De betreffende afbeelding was artistiek de beste en goed reproduceerbaar, waardoor deze het meest geschikt was om als ons nieuwe logo te gaan functioneren. Het GNR is jaren geleden op een ander logo overgegaan en de rentmeester had geen enkel bezwaar tegen het gebruik van hun Korhaan door de VWG. U treft de nieuwe afbeelding voortaan niet alleen op alle briefpapier, maar ook op de omslag van ons verenigingsblad aan. Goois Natuurreservaat, hartelijk dank!

Vogelwerkgroep het Gooi e.o.

Huisvesting voor de subgroep Avifauna.
Het nieuwe logo is niet de enige verandering. Zoals in de vorige Korhaan reeds is bekend gemaakt, konden wij voor de activiteiten van de subgroep Avifauna geen gebruik meer blijven maken van het scholencomplex bij de Amersfoortse Straatweg in Naarden. Inmiddels is het archief verhuisd en er is alweer gewerkt in de nieuwe ruimte aan de Pater Wijnterlaan, eveneens in Naarden. Helaas kunnen wij over deze ruimte slechts voor één schooljaar beschikken. Dat betekent dus dat we met ingang van het volgende schooljaar opnieuw een ander onderkomen nodig zullen hebben! Op de laatste bestuursvergadering is dit huisvestingsprobleem reeds besproken en we zijn inmiddels al begonnen met het zoeken naar een geschikte ruimte. Hiervoor willen wij echter ook een beroep doen op de medewerking van alle leden van de werkgroep. Als U een idee heeft voor een ruimte die mogelijk geschikt is, of, natuurlijk nog beter, een ruimte weet die wij zouden kunnen gebruiken, geef dat dan s.v.p. zo snel mogelijk door aan het bestuur. U kunt daarvoor contact opnemen met Marijke de Graaf (telefoon 02152-60456) of met Rob Kole (telefoon 03499-82303). Tenslotte wens ik U allen heel veel leuke en interessante waarnemingen toe in het komende herfstseizoen.

Rob Kole.

MUTATIES LEDENBESTAND

Weer lid:
Mw.C.Rotmundt D.Stalpaertstr.33 1222 HR Hilversum Tel.: 035-859544

Nieuwe leden:
K.A.Dorrenboom Elzenlaan 47 1214 KK Hilversum 035-40531
W.Hohage Sophialaan 28 1213 XN Hilversum 035-43082

Wijziging:
Mw.I.Bouman-Visser tel.02153-86937 (ipv 58142)

Adreswijziging:
E.Bor Pijlenkamp 53 3755 JK Eemnes
P.A.de Bruyn Ceintuurbaan 112 1403 AG Bussum 02159-38315
IVN 't Gooi, p/a J.v.d.Vliet, Kromme Rade 21, 1241 LK Kortenhoef 035-61273
M.v.d.Pol Allendestraat 97 1314 SG Almere 03240-45892
VWG Amsterdam, p/a P.Vlek, Spuistraat 302, 1012 YX Amsterdam
VWG Den Helder Postbus 3039 1780 GA Den Helder
VWG Tringa, p/a T.v.d.Ghijs, Korenmolen 47 1742 KJ Schagen

Bedankt:
J.Boes Hilversum

VOGELKALENDERS

Binnenkort verschijnen de bekende vogelkalenders weer van de Stichting Het Vogeljaar. We hopen zelfs (maar dat is nog niet helemaal zeker) dat ze reeds beschikbaar zullen zijn op de dia-avond die op donderdag 25 oktober wordt gehouden in de Goede Herderkerk.

Evenals vorig jaar wordt de verkoop ook nu weer verzorgd door:
Loes Hartog
B.Ingellaan 12, Ankeveen.
Tel. 035 - 61905.

PROGRAMMA

- Zaterdag 20 okt. Ochtend-wandelexcursie Stichtse Brug en omgeving o.l.v. Rob van Maanen en Mark van Houten.
We verzamelen om 7.30 uur aan het eind van de Meentweg in Eemnes.
- Donderdag 25 okt. De openbare lezing die Rob Moolenbeek op 25 januari zou houden moest door de storm worden afgelast. Vanavond zal hij ons alsnog meenemen naar het Vechtplasengebied. Hiervoor zal hij dia's gebruiken van Paul Lodewijkx. Degene die eerder dia's van hem hebben gezien, weten dat er schitterende plaatjes te verwachten zijn. De lezing draagt een algemeen karakter. Sommige dia's zijn al bij eerdere lezingen vertoond. Aangezien de lezing van vanavond openbaar is, kunt U vrienden, kennissen of familieleden meenemen. Wellicht worden zij door de dia's geïnteresseerd in vogels. De avond wordt gehouden in de Goede Herderkerk aan de Simon Stevinweg hoek Lieven de Keylaan in Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

NOORD-HOLLANDSE VOGELDAG

Op zaterdag 27 oktober 1990 organiseert het S.V.N. de "Zevende Noord-Hollandse Vogeldag" in schouwburg "Het Park", Westdijk 49 te Hoorn.
Het programma voor deze dag is als volgt:

- 9.30 uur: Ontvangst met koffie/thee
10.00 " : Openingswoord door de voorzitter van het S.V.N.
10.10 : uitreiking van het eerste exemplaar van het boek "Broedvogels van Noord-Holland" aan drs W.T.van Gelder, gedeputeerde van Natuur & Landschapsbescherming en openlucht recreatie van de provincie Noord-Holland.
10.45 : Lezing door de heer W.Ruitenbeek met als onderwerp "Vogelgezelschappen"
11.30-13.30: lunchpauze (soep en broodjes verkrijgbaar aan de bar).
Tijdens de pauze voorverkoop van het boek "Broedvogels van Noord-Holland"
13.30 : Lezing door de heer C.J.G.Scharringa met als onderwerp "Aantalsontwikkelingen van Noord-Hollandse vogels".
14.00 : Lezing door de heer P.Zomerdijk met als onderwerp "Vogels kijken vroeger en nu".
14.40 : Koffie/theepauze.
15.00 : Lezing door de heer H.Callacher met als onderwerp "Het belang van de regionale avifauna".
15.30 : Afscheid van de voorzitter van het SVN de heer P.C.Meijer, die na 10 jaren voorzitterschap zijn functie neerlegt.
15.40 : Film
16.15 : Einde.

- Zondag 4 nov. Ochtend-wandelexcursie Tienhovenskanaal en Egelshoek, o.l.v. Adri Vermeule en Nico Dwars.
We verzamelen op de parkeerplaats voor het vliegveld Hilversum om 8.00 uur.
- Dinsdag 13 nov. Werk/kontaktavond in de Godelindeschool, Pater Winterlaan 16 te Naarden.
Op deze avond gaan we gegevens uit het archief noteren om daarmee snel op actuele gebeurtenissen te kunnen reageren. Elders in deze Korhaan vindt u hierover meer informatie. Aanvang 20.00 uur.
- Zondag 18 nov. Ochtend-wandelexcursie Bergse Pad - Dammerkade o.l.v. Fred van Klaveren en Yolande Bosman.
We verzamelen om 8.30 uur op de parkeerplaats naast de R.K. kerk in Ankeveen.
- Donderdag 22 nov. Vanavond zal Kees Hazevoet uit Amsterdam het een en ander laten zien en horen over de Kaapverdische Eilanden. Hij is zeer betrokken met deze eilandengroep, waar hij onder andere ecologisch veldwerk verricht.
Door zijn activiteiten zijn twee onbewoonde eilanden inmiddels beschermd vanwege de zeevogelkolonies.
Behalve dia's en geluid van vogels zullen ook enkele natuur-beschermingsaspecten worden besproken. Op de eilanden komen enkele endemische vogelsoorten voor, zoals bijvoorbeeld de Donsstormvogel en de Raspleeuwerik. Deze laatste komt voor op één eiland van 7 km² en de totale populatie bestaat uit ongeveer 300 exemplaren.
De avond begint om 20.00 uur in de Goede Herderkerk, Simon Stevinweg hoek Lieven de Keylaan te Hilversum.
- Dinsdag 11 dec. Werk/kontaktavond in de Godelindeschool, Pater Winterlaan 16 te Naarden.
Dezelfde activiteit als op 13 november.
Aanvang 20.00 uur.
- Zaterdag 15 dec. Dagexcursie naar de Pier van IJmuiden o.l.v. Yves Vogel.
We verzamelen om 8.00 uur op het Oosterspoorplein in Hilversum.
Eten en drinken meenemen.
- Zaterdag 5 jan. Dagexcursie Flevopolder o.l.v. Ron v.d. Brink, Rick v.d. Akker en Fred van Klaveren.
We verzamelen om 8.00 uur op het Oosterspoorplein in Hilversum.

- Zondag 20 jan.'91. Ochtend-wandelexcursie Laarder Wasmeer
o.l.v. Jelle Harder.
We verzamelen om 9.00 uur aan het eind van de Meerweg in Hilversum. De Meerweg is de weg die voor het gebouwencomplex van Philips aan de Kam. Onnesweg langs loopt. Bij slecht weer laarzen aan.
- Zaterdag 9 febr. Ochtendwandeling langs de Vestinggrachten van Naarden
o.l.v. Willem Kraak.
We verzamelen om 8.30 uur op het Oosterspoorplein in Hilversum, of om 9.00 uur bij het V.V.V.-kantoor op het marktpleintje in Naarden.
- Zondag 24 febr. Ochtend-wandelexcursie Amsterdamse Waterleidingplassen
o.l.v. Jan van Bergeyk.
We verzamelen om 8.00 uur op het Oosterspoorplein in Hilversum en om 8.30 uur begint de excursie in Loenen.
- 19-20-21 April Voorjaarsweekend Vlieland.
Op dit bijna autovrije prachtige waddeneiland gaan we in 1991 de voorjaars- en de najaarstrek bekijken.
Wilt U mee, geef U dan schriftelijk op bij Joke van Velsen, Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn.
Telefonisch aanmelden is niet meer mogelijk!
Als U zich aanmeldt, wilt U dan ook opgeven of U in het bezit bent van een auto en eventueel bereid bent om te rijden.
Vanzelfsprekend duidelijk Uw naam, adres en telefoonnummer vermelden.
Tegelijk met Uw aanmelding dient U ook de beraamde kosten ad f 85,- per persoon over te maken op girorekening nr. 2529179 t.n.v. Penningmeester V.W.G. 't Gooi e.o., Slauerhoffstraat 6, Weesp, met vermelding: "Voorjaarsweekend Vlieland".
Opgave (schriftelijk dus) en betaling dienen uiterlijk op 1 februari 1991 binnen te zijn, resp. bij Joke en bij de penningmeester, anders is deelname uitgesloten!
Bij onvoldoende aanmeldingen wordt het bedrag verhoogd met f 15,- per persoon.
Indien U zich hebt opgegeven maar achteraf onverhoopt niet kunt deelnemen, dan moeten wij in verband met de dan reeds gemaakte reserveringen, de overnachtings- en de administratiekosten in mindering brengen op het bedrag dat wij aan U terugbetalen.
We kamperen in de kampeerboerderij "'t Westend".
Tijdige aanmelding is dringend gewenst want er is een beperkt aantal plaatsen.
Meenemen: Verrekijker, slaapzak, sloop, handdoek, washand, thermoskannetje (voorzien van Uw naam op de kan en op de deksel), warme kleding (muts, wanten), regenkleding, laarzen en brood voor vrijdagavond en zaterdagochtend.
We gaan met de laatste boot hen op vrijdag 19 april en de laatste boot terug op zondag 21 april. Men dient ruim drie kwartier van te voren aanwezig te zijn bij de haven van Harlingen. Meld je bij aankomst, dit in verband met de aankoop van de kaartjes met de kortingskaart. Bent U te laat, dan zijn de extra kosten voor het bootkaartje voor Uw eigen rekening.

U dient zelf voor vervoer naar Harlingen Haven te zorgen.
Elke deelnemer ontvangt een lijst met deelnemers en hun
telefoonnummer, zodat U onderling Uw vervoer kunt regelen

Het najaarsweekend Vlieland wordt gehouden in het weekend van
4 - 5 en 6 oktober 1991.

DEELNEMERS AAN DE EXCURSIES WORDT DRINGEND VERZOCHT OM BIJ ALLE
EXCURSIES VOOR DE AANGEGEVEN TIJD AANWEZIG TE ZIJN, ZODAT OP TIJD
VERTROKKEN KAN WORDEN!!

CURSUS VOGELHERKENNING

De subgroep "Cursus" start woensdag 24 oktober a.s. weer met een cursus
vogelherkenning.

In zes lesavonden en vier excursies brengen we u op een plezierige manier
in kennis met de vogels rondom uw woonplaats.

De theorie-avonden worden gegeven in de Zuiderkerk te Bussum, hoek
A.Cuyperlaan en Ceintuurbaan.

Aanvang 20.00 uur. Kosten f 30,- voor niet-leden van de V.W.G., f 20,- voor
leden.

U kunt zich opgeven bij:

A.C.L. van Klaveren-van Oord

Berkenhof 3

1241 VP Kortenhoef

Tel. 035 - 61426

STELTLOPERTELLINGEN

In het weekend van 17 en 18 november a.s. worden de jaarlijkse steltloper-
tellingen gehouden. Wie hieraan wil meewerken wordt verzocht contact op te
nemen met Jelle Harder, Meteorstraat 45, 1223 ER Hilversum.
Telefoon 035-852842.

COORDINATOR VOOR DE GANZENTELLINGEN GEZOCHT

Willem-Jan Hoeffnagel

Bij de halfjaarlijkse vergadering van de Subgroep Avifauna bleek dat de
huidige coordinator van de ganzentellingen met dit coördinatiewerk wilde
stoppen. Onder de aanwezige leden op de vergadering gaven geen mensen te
kennen dit werk te willen overnemen.

Het werk omvat voornamelijk:

1. Het doorgeven van de data en de telgebieden aan de tellers.
2. Het in ontvangst nemen en opsturen van de ingevulde telformulieren.
3. Het zoeken van vervangende tellers bij ziekte etc.

Daarom verzoek ik eenieder die belangstelling heeft voor het coördinatie-
werk van de ganzentellingen dit aan mij door te geven.

NIEUWE BEHUIZING VOOR DE MUSSEN

A.C.L. van Klaveren-van Oord

Vorig jaar is in Groenhoven in Kortenhoef van 46 woningen de mussenbehuizing met het aanbrengen van vogelschroten volledig afgesloten.

Maar de woningbouwvereniging was zo muslievend om gierzwaluwdakpannen aan te brengen zodat de mus, naar wij allen hoopten, zich toch gerieflijk in kon richten en aan gezinsuitbreiding kon gaan beginnen.

Nou, mooi niet! De mussen waren wel nieuwsgierig aan het rondkijken, een enkele mussenman kon een mussenvrouw nog wel eens over de drempel krijgen, maar nesten bouwen, nee.

Bij een enkel mussenpaar vond er zelfs nog een paring plaats bij de voordeur, maar na één poging gingen beiden op de vleugels naar een betere plaats.

Dit jaar dus geen mussenkindertjes in de gierzwaluwdakpannen en ook geen gierzwaluwen, maar wie weet volgend jaar.

Alle 14 gezinnen die mij vrijwillig hebben meegeholpen om van half april tot half september hierop te letten, hartelijk bedankt!

VRIJE VOGELRESERVATEN VAN VOGELBESCHERMING

In 1899 werd de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, kortweg Vogelbescherming, opgericht. Ze is daarmee met haar ruim 90 jaren de oudste particuliere natuurbeschermingsorganisatie in Nederland. Vogelbescherming richt haar activiteiten, zoals de naam al aangeeft, op vogels.

Het begon aan het eind van de vorige eeuw, toen vele sterns werden vermoord om dameshoeden te versieren. Het beleid van de vereniging is er nu vooral op gericht om het biotoop, het leefgebied, van de vogels te beschermen. Dit doet zij door het beheer van enkele eigen reservaten maar ook door steun bij de opvang van olieslachtoffers, het verbeteren van de Vogelwet en de Jachtwet en de bescherming van gebieden, die zowel van nationaal als internationaal belang zijn. Een vorm van kleinschalige vogelbescherming is de instelling van de zogenaamde Vrije Vogelreservaten.

Ruim 20 jaar geleden werd het systeem van de Vrije Vogelreservaten ingevoerd. Het is een predikaat dat toegewezen kan worden aan elk terrein dat voor vogels interessant is. Iedereen die een dergelijk terrein heeft kan voor dat gebied deze titel krijgen. Vogelbescherming heeft thans zo'n 460 terreinen in de loop der jaren het predikaat verleend, samen ca. 10.000 ha. Ook in het Gooi liggen enkele Vrije Vogelreservaten. Viet tussen Naarden en Huizen en één ten zuidoosten van Hilversum, het Smithuyserbos, tesamen bijna 110 ha.

Welke terreinen komen in aanmerking?

Natuurlijk moet een terrein een redelijke vogelkundige waarde hebben. Een fors uitgevallen achtertuin met een broedende merel en wat nestkastjes komt niet in aanmerking, net zo min als een eentonig grove dennenbos met een paar mezen. Verder kan het elk type terrein zijn, zoals een gemengd bos, een weiland, bosjes, natte gebieden of heide. De terreinen mogen in gebruik zijn, of het beheer nu gericht is op produktie (grasland, houtteelt) of op recreatie, het maakt niet uit. Wel wordt verzocht allerlei activiteiten zo vogelvriendelijk mogelijk uit te voeren, zodat vogels er geen hinder van ondervinden.

Dunningen in een bos worden niet in de broedtijd maar in de nazomer of in de winter uitgevoerd. Snoeien van besdragende heesters in het vroege voorjaar (dan kunnen de vogels nog van de bessen profiteren). Weilanden zo laat mogelijk maaien en dan van binnen naar buiten zodat jonge weidevogels kunnen ontkomen, kortom er zijn vele mogelijkheden.

Zoals gezegd, allerlei terreinen komen in aanmerking. Relatief veel boeren hebben hun grasland aangemeld als vogelbroedterrein. Zij dragen de weidevogels een warm hart toe en willen niet hebben dat eierrapers op hun land komen.

Zodra hun terrein het predikaat Vogelbroedterrein heeft, komt er een bordje "Vogelbroedterrein" bij te staan. Dan zijn mogelijke eierrapers gewaarschuwd en houdt de politie vaak een extra oogje in het zeil. Verder kan die boer op onze steun rekenen; waar mogelijk geven wij hulp en advies.

Naast de boeren zijn er veel andere particulieren die ons predikaat kregen. Het kunnen landgoederen zijn van een paar honderd ha, maar het kan evengoed een bosje van een halve hectare in een uitgebreid weidegebied zijn. Zo'n bosje trekt in het hele jaar veel vogels aan. Niet alleen particulieren werken op deze wijze met ons samen, ook gemeenten, waterschappen, recreatieschappen en andere (semi)overheidsorganen hebben zich bereid verklaard met ons te streven naar het behoud van onze vogels.

Nog enkele voorbeelden.

Een gemeente heeft voor haar 100 ha groot bosbezit het predikaat Vrij Vogelreservaat gekregen. Het is gewoon voor het publiek opengesteld, maar één keer per jaar wordt gezamenlijk bekeken welke werkzaamheden uitgevoerd gaan worden en hoe die plaats zullen hebben.

Een camping heet 11 ha van haar terrein op advies van plaatselijke vogelwerkgroepen als Vogelreservaat ingericht, met een observatiehut waar de gasten vogels kunnen bekijken.

Welke zijn de voorwaarden waaronder Vogelbescherming het predikaat Vrij Vogelreservaat verleent?

Zodra een terrein aangemeld wordt bij Vogelbescherming, wordt eerst nagegaan of het uit vogelkundig oogpunt in aanmerking komt, daar zijn criteria voor opgesteld. Daarna wordt bepaald in welke categorie het terrein valt. Er zijn namelijk twee typen: Vogelbroedterrein en Vogelreservaat. Het eerste is vooral als broedgebied van belang, het andere is als broedgebied, rustplaats en fourageergebied van belang.

Vogelbescherming geeft dan een verklaring af met enkele voorwaarden, die door beide partijen getekend wordt. In deze verklaring worden enkele afspraken gemaakt. De betrokkene zal "zo veel mogelijk" doen om verstoring te voorkomen, bijvoorbeeld er naar streven dat er geen loslopende honden op het terrein komen. Vogelbescherming kan desgewenst adviezen geven inzake het beheer. Er zijn echter twee harde afspraken: Er mag géén jacht op vogels plaatsvinden, tenzij noodzakelijk om schade te voorkomen en er mogen géén kievitseieren worden geraapt.

Wat zijn nu de voordelen van het predikaat voor betrokkenen?

In de eerste plaats kunnen ze gratis voorlichting ontvangen inzake beheer, inrichting e.d.. Het terrein heeft bovendien een bepaalde status gekregen, waardoor vaak ook erkenning als zodanig door de gemeente bij de vaststelling van bestemmingsplannen. Verder is er minder inloop bij afgesloten particuliere terreinen. Bij eventuele dreigende aantasting op of naast het terrein vindt de betrokkene Vogelbescherming aan zijn zijde als er protesten moeten worden ingediend. Op deze wijze is menigmaal een terrein behouden.

Tenslotte kan de eigenaar via Vogelbescherming in contact worden gebracht met plaatselijke organisaties die kunnen helpen bij het inventariseren.

De bescherming van vogels is een zaak die ons allen aangaat. U kunt, als U een terrein in eigendom of beheer heeft dat voor ons predikaat in aanmerking kan komen, contact met ons opnemen.

Inlichtingen kunt U verkrijgen bij:

dhr. J.Knupker
Vogelbescherming
Driebergseweg 16c
3708 JB Zeist
tel. 03404-25406

of

dhr. R.Hofmeester
Vogelbeschermingsconsulent Het Gooi e.o.
de Lange Gangh 81
1398 CW Muiden
tel. 02942-3203

EEN NIEUWE SCHUILHUT

Schrijflijster

Met een verschrikkelijk gegil rennen de twee jonge Waterrallen uit de dekking van het dichte riet en zitten elkaar achterna op het gedeelte vlak onder de nieuwe schuilhut waar het riet platgeslagen is.

Een van de ouders loopt een eindje verderop langs het donkere modder-randje, waar de roodbruin gepluimde rietkraag ophoudt.

De pasgebouwde schuilhut staat in de Noorderplassen tussen Almere en de Oostvaardersdijk, vlakbij het gemaal De Blocq van Kuffeler. De hut geeft uitzicht op een ondiepe, voedselrijke plas waarin een paar eilandjes liggen. Het wijde zicht op de plas wordt rondom begrensd door hoog riet en wilgenbos. In de kale bomen, op de eilandjes en in het water wemelt het van de Aalscholvers, jong en oud. Een stuk of tien Lepelaars roeien met hun lepel door het water. Alleen al de tocht hierheen was een ware landschappelijke beleving. Vanaf het gemaal of vanaf Almere duikt men via het fietspad plotseling in een eindeloos ruig moerassig landschap, bezaaid met wilgen en zich overal verspreidende vlieren. Grote massa's prachtig riet, waar tussendoor allerlei soorten distels en koninginnekruid.

Kleurige troepen Putters fourageren druk door dit landschap. De natuur doet het goed op de drooggelegde zuiderzeeklei!

Wij lopen een paar honderd meter op een glibberig pad van gedroogde, aangestampte klei en komen bij de hut aan.

Het is te mooi om waar te zijn. De hut staat midden in de Aalscholverbreedkolonie. Daar deze plek nu voor iedereen bereikbaar is, hoop ik dat het goed blijft gaan en niet een stelletje natuurterroristen de hut midden in het broedseizoen afbrandt!

Wij gaan de hut binnen en via de vele kijkgaten ontvouwt zich een uitzicht..... nou ja, ik heb het hierboven al omschreven.

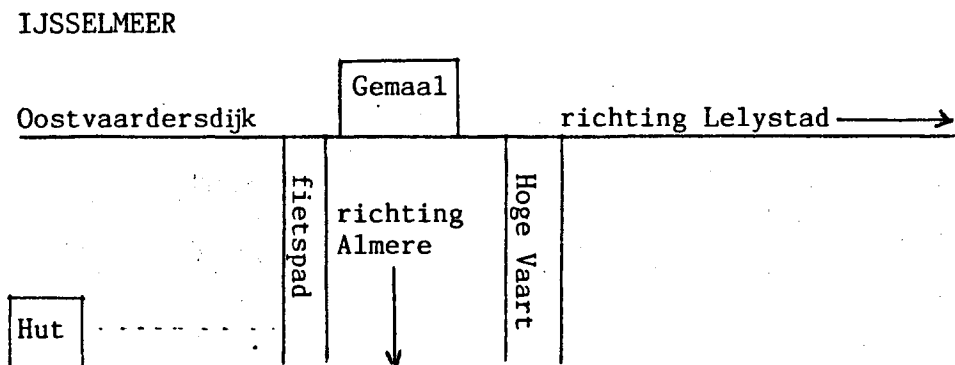
Wat dacht U van een paartje Dodaars met jongen op een paar meter afstand? Of eindelijk eens de Slobeend beeldvullend zien slobberen tussen honderden aandoenlijke Wintertalinkjes? Fantastisch toch? Ik hoorde dat er intussen ook al een IJsvogel, Porseleinhoen en een Ree met kalfje gezien zijn!

Al die Aalscholvers zitten daar alsof ze er al miljoenen jaren zaten.

Ze doen antiek aan. De grote groepen Grauwe ganzen brengen je weer terug naar het hedendaagse. Helemaal de melodieuze roepende Groenpootruiter, op de vlucht voor een dreigend overzeilende Bruine Kiekenvrouw.

Mensen, woorden schieten tekort. Ga kijken en hoop met mij dat wij ons de weelde van zo'n openbare schuilplek kunnen permitteren!

Daar vindt U deze hut:

HUISZWALUWENNESTEN IN HET GOOI EN OMSTREKEN IN 1990

Dick A. Jonkers

Sinds 1978 worden door de vogelwerkgroep in ruim twintig gemeenten de nesten van Huiszwaluwen geteld. In het merendeel van de gevallen gebeurt dat al jaren door dezelfde tellers. Deze hebben steeds hetzelfde gebied dat zij inmiddels door en door kennen. De gebieden worden nog steeds volgens de vanaf het begin gehanteerde methode geteld. Vanaf 1989 is er aansluiting met de door SOVON opgezette landelijke telling. De door de organisatoren ontworpen formulieren worden sinds dat jaar ook door de vogelwerkgroep gebruikt. De gegevens worden in de landelijke telling verwerkt. In dit artikel zijn de resultaten van de in 1990 uitgevoerde telling vermeld en worden vergelijkingen gemaakt met voorgaande jaren.

Onderzoekresultaten.

Op veel plaatsen kwamen de Huiszwaluwen pas laat in mei aan. Het droge voorjaar had tot gevolg dat zij grote moeite hadden om geschikt vochtig materiaal voor de nestbouw te vinden. Er waren dit jaar dan ook op sommige plaatsen veel nesten die voortijdig van hun bevestigingsplaatsen afvielen. De tellingen vonden plaats van de tweede decade in juli tot de laatste decade van augustus. Enkele tellers controleerden hun onderzoekgebied zowel in juli als in augustus. Eén gebied werd eind september voor alle zekerheid nogmaals nagelopen.

Op veel plaatsen waren eind augustus nog behoorlijk wat nesten met jongen waaraan volop werd gevoerd.

In totaal werden 739 bewoonde nesten aangetroffen. De aantallen die per gemeente werden gevonden staan vermeld in tabel 1. De totalen in 1987, 1988 en 1989 waren resp. 616, 510 en 617. (Kole in voorbereiding).

Tabel 1.

Aantallen nesten van Huiszwaluwen per gemeente in 1990.

Muiden/Muiderberg	219
Weesp	32
Nigtevecht	9
Nederhorst den Berg	?
Vreeland	43
Loenen	25
Nieuwersluis	18
Naarden	54
Bussum	11
Ankeveen	20
's-Graveland	39
Kortenhoef	93
Loosdrecht	47
Hilversum	19
Hollandsche Rading	6
Huizen	8
Laren	0
Blaricum	25
Eemnes	15
Eemdijk	45
Eembrugge	1
Baarn	0

Wanneer de getallen gecorrigeerd worden voor de gemeenten die niet alle jaren onderzocht werden, worden dit resp. 511, 504, 481 en 582 nesten. Na de geleidelijke daling vanaf 1987 dit jaar dus een vrij spectaculaire toename van bijna 21%. Deze werd hoofdzakelijk veroorzaakt door Muideren en Muiderberg. Verder was er t.a.v. 1989 een te verwaarlozen toename van het aantal nesten in Ankeveen, Bussum, Eemdijk, 's-Graveland, Hollandsche Rading, Loenen, Naarden, Nieuwersluis en Weesp. Waaraan dit plaatselijke herstel te danken is, is niet duidelijk. Zo vestigde zich in Nigtevecht na een afwezigheid van circa 10 jaar aan een pand opnieuw een kolonietje van negen paren Huiszwaluwen. Uit Baarn, waar jarenlang enkele paren aan een flat nestelden lijkt de soort verdwenen te zijn. Met Eembrugge gaat het dezelfde kant op; in 1987 nog vijftien nesten en nu nog maar één. In Eemnes gaat het ook niet best; van 35 nesten (1987) naar 15 nesten. Huizen bezat de laatste jaren nog maar één grote kolonie aan de Oude Haven. Tijdens het broedseizoen 1989 waren er volop werkzaamheden waarbij de voormalige aardewerkfabriek werd omgetoverd in een restaurant. Wat de uitwerking van dit gebeuren was, is onbekend omdat er in dat jaar niet is geteld. Waarschijnlijk is het er de oorzaak van dat er in 1990 slechts acht nesten werden gesignaleerd. De oorzaak van de verdwijning van het gemaal van het waterschap bij de Keverdijkse polder hoek 's-Gravelandseweg is bekend. Sinds twee jaar geleden een nieuwe beheerder werd aangesteld krijgen de Huiszwaluwen geen kans meer om daar te nestelen. De nesten worden daar zonder pardon verwijderd.

Fred van Klaveren nam in Kortenhoef een prijzenswaardig initiatief. De woning waaraan de grootste kolonie van dit dorp zat (19 nesten) werd grondig gerestaureerd. De eigenaar liet de nesten tot na het broedseizoen zitten en schilderde de daklijsten toen weer in de oorspronkelijke kleuren. Omdat van Huiszwaluwen bekend is dat zij graag in de door hen in voorgaande jaren bezette nesten terugkomen probeerde Fred een alternatief door kunstnesten op te hangen. Vogelbescherming stelde de nesten beschikbaar. Van de 24 kunstnesten waren er zes bewoond. Het opnieuw nestelen nadat aan een pand in 's-Graveland recent was geverfd en de vondst van twee nesten aan een regenpijp zijn eveneens het vermelden waard.

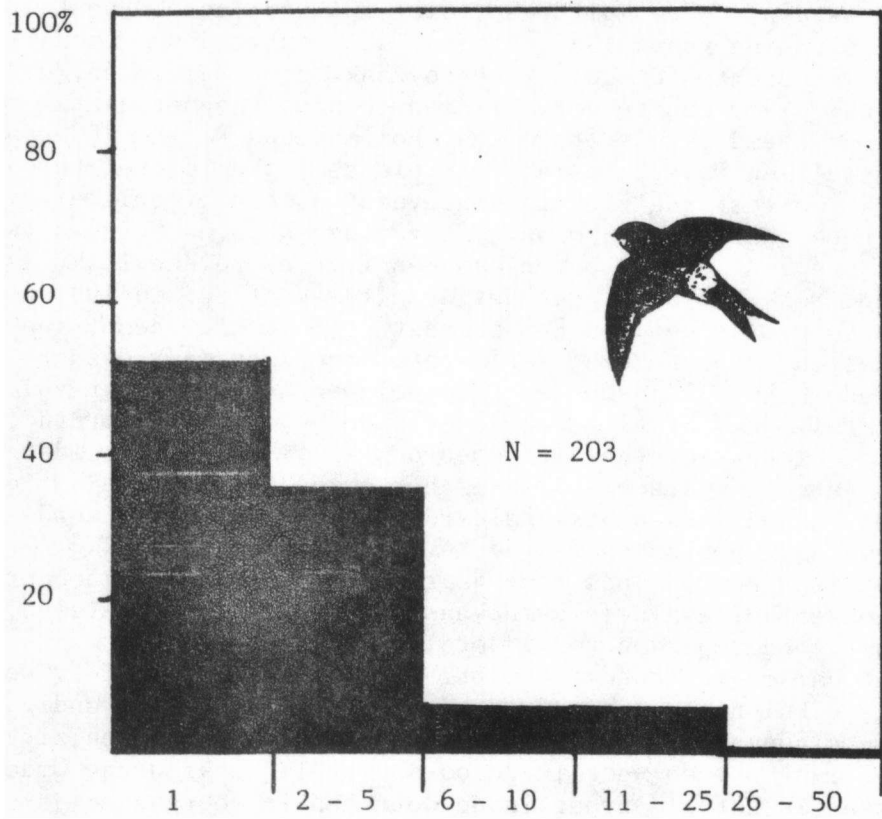
Hoewel in het hele onderzochte gebied de nesten veelal op dezelfde plaatsen als voorheen werden gevonden, was dit niet altijd zo. Enkele keren vonden verschuivingen naar panden in de omgeving plaats en er waren ook nieuwe vestigingen.

De vestigingen van Huiszwaluwen werden door de waarnemers per pand genoteerd. Hierdoor is het mogelijk de koloniegrootte in het onderzochte gebied vast te stellen.

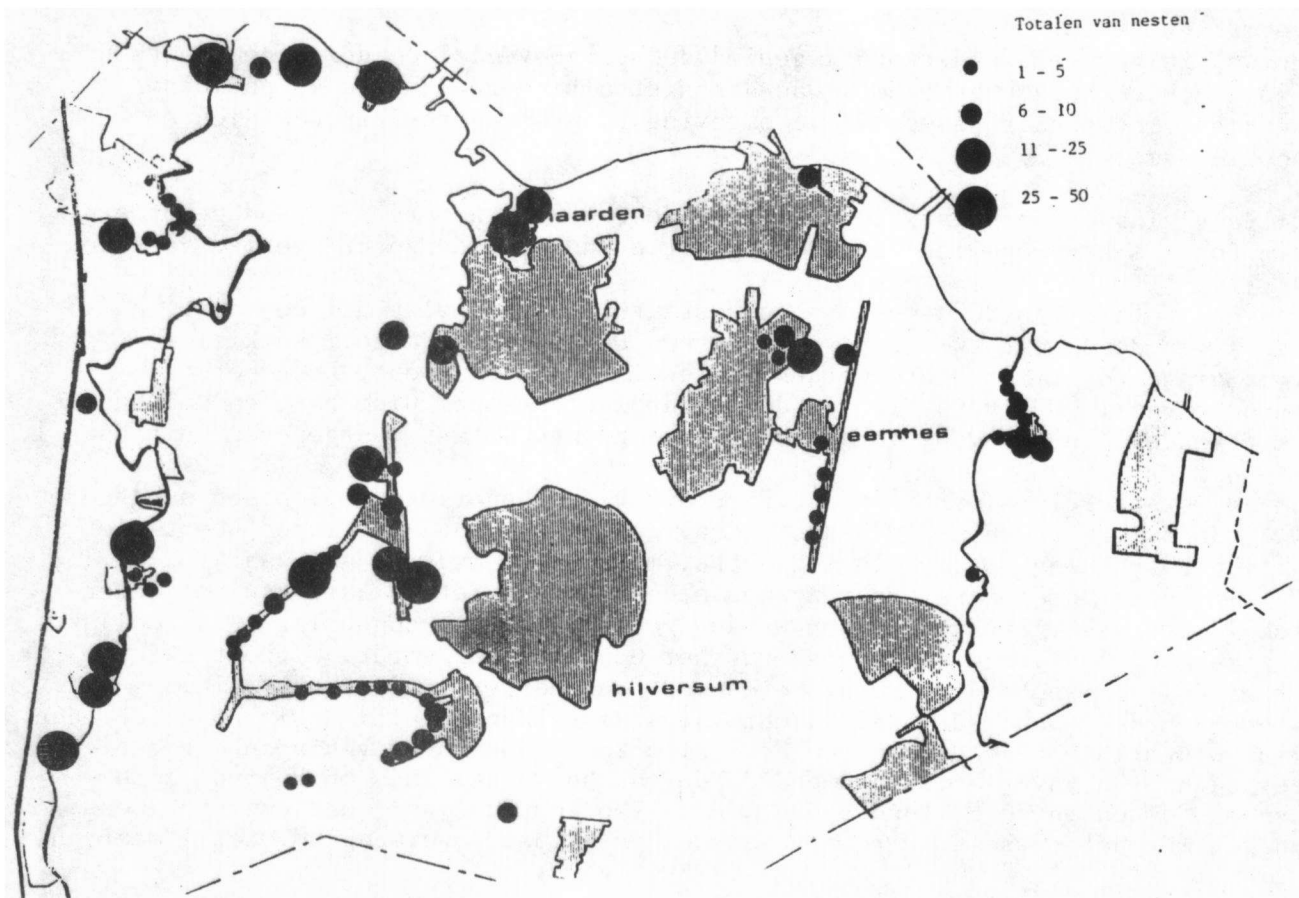
Van het totaal van 203 vestigingen bestaat bijna de helft uit één nest, en bijna een derde uit twee tot vijf nesten. De kans dat dergelijke kleine vestigingen over het hoofd worden gezien is dus zeer groot. De grootste kolonie van 1990 bevond zich in de Noordpolder tussen Muiderberg en Muideren en bevatte 35 nesten. De verdeling van de grootte staat weergegeven in figuur 1.

Op de verspreidingskaart (figuur 2) staan bij benadering de plaatsen aangegeven waar de Huiszwaluwen in 1990 nestelden. De grootte van de stippen heeft niet altijd betrekking op de koloniegrootte, maar geeft meestal aan waar Huiszwaluwen in elkaars omgeving nestelden. Op een detailkaart zou het onderscheid per vestiging wel kunnen worden gemaakt. In één oogopslag is duidelijk dat het hoge en droge zandgebied van het Gooi gemeden wordt. Uitgestrekte verstedelijkte bebouwingskernen eveneens. Wanneer er in dorpen of kleine steden wordt genesteld is dit dicht langs de randen en altijd bij open gebieden. Bebouwingslinten, zeker wanneer deze zich in de nabijheid van vochtige gebieden bevinden zijn favoriet. Bijna een derde van het aantal nesten bevindt zich tussen Muideren en de Hollandse Brug. Deze voorkeur zou wel eens kunnen samenhangen met het massale voorkomen van de zgn. "IJsselmeermuggen", het IJmeer en

Figuur 1. Aantal nesten per vestiging

Figuur 2. Nestelplaatsen van Huiszwaluwen in 1990 in Het Gooi en Omstreken.

de aanwezigheid van luwtes en bosschages bij de dijken in de omgeving daarvan. De daaraan grenzende bebouwing biedt voldoende gelegenheid om te nestelen. Het is opmerkelijk dat indertijd de kolonie aan de Oude Haven in Huizen bij het Gooimeer ook zo groot was.

Tot slot een woord van dank aan alle medewerkers van wie er velen al jaren aan het onderzoek deelnemen.

Dit waren: F.A.van de Akker, I.van de Akker-Karsemeyer, Y.Bosman, N.Dwars, L.J.Dwars-van Achterberg, J.Gouw, H.Hardon, R.Hofmeester, F.A.van Klaveren, N.A.Klippel, R.van Maanen, J.Meyer, L.Mudde, M.van der Pol, K.Pranger, H.W.Reddingius-Schreuder, J.Terlouw, A.P.Vermeule en J.Rouhof-Nagel.

Nieuwe medewerkers zijn van harte welkom!

WOUW! WOUW! WOUW!..... DAAR KOMEN DE KRAANVOGELS!!

Rob Kloosterman

"Daar, daar komen er nog veertig! Recht boven je gaan er een paar! Er zeilen er dertig over!!" Als in een parade trekken de thermiekvliegers voorbij. Buizerden, Ruigpoten, Wespendienven en Rode Wouwen. Een enkele Slechtvalk en een Visarend.

Dertig Vögelwerkgroepers zitten in het late Septemberzonnetje aan de rand van een heideveld in Falsterbo en aanschouwen het fascinerende fenomeen van de stootvogeltrek over het meest zuidelijke puntje van Zweden, richting Denemarken. De vogels hebben er het land aan om over zee te vliegen. Vandaar deze route!

Dick, Adri en Nico hebben eerder dit jaar positief gereageerd op het veelvuldig verzoek hun jaarlijkse bedevaart naar dit oord te delen met andere enthousiastelingen. Een succes is het geworden!! Een week lang kunnen vele aspecten van de vogeltrek worden aanschouwd. Een groot gedeelte van de populaties in Scandinavië en Rusland trekt via deze (bijna) landengte zuidwaarts en wij vangen de hordes op bij "De Punt" van Falsterbo. Hier bevindt zich de laatste uitwijkhaven voor de definitieve oversteek naar Denemarken.

Mees- en Vinkachtigen, Goudhaantjes, Lijsters, Leeuweriken, Piepers, Plevieren. Enfin, te veel om op te noemen. Bij duizenden komen ze voorbij! Onze drieste Sperwervrienden vliegen in tientallen er tussendoor. Op zee dobberen Middelste Zaagbekken op hun spiegelbeeld. "Het kan koud en nat zijn" had Dick nog geschreven. Niemand heeft ooit meer gelijk gehad! Met argeloze moed worden de tenten opgezet. Twee zonnige dagen worden afgewisseld door een weertype dat zelfs de meest winterharde kampeerder huilend zijn bullen had doen pakken. Felle wind en aanhoudende regen kunnen onze geestdrift echter niet temperen. Ik leef als een soort commensaal in de tent van Ben en Door. Alleen de wolken hebben de hele dag een ochtendhumeur en zien er uit als slecht uitgewrongen grijze dweilen. Gelukkig worden de half verdronken kampeerders steeds spontaan ontvangen door de huisjesbewoners onder ons in hun gezellige onderkomens. En niet te vergeten onze genoeglijke maaltijden en bijeenkomsten in het "kookhok"! Ongelooflijk eigenlijk, hoe snel een ruimte, kil, kaal en groezelig, op een half verlaten kampeerderrein toch gezellig kan zijn. De alcoholhoudende dranken zullen hier wel aan meegeholpen hebben!

Elke ochtend om zes uur op. Om zeven uur de eerste excursie naar "De Punt". Daarna excursies door de vele natuurreservaten in de omgeving, waarvan de wijsheid en de stilte overdonderend is vergeleken met ons drukke betonnen landje. Het programma eist fysiek veel. Hoed af voor jong en oud. Vooral de tocht langs de spoorbaan zal ons nog lang heugen!

Een medewerker van het ringstation vertelt ons achtergronden van zijn werk. Met enige moeite is zijn zweedse (?) engels in de windvlagen op te vangen. Wij zijn bang dat de versgevangen Roodborst, Heggemus en Sijs straks kaalgewaaid zijn. Het komt echter weer goed, zo verzekert Dick ons.

Wachten, wachten op Kraanvogels, 'savonds langs een landweggetje hoog boven een prachtig meer. De meesten van ons hebben ze toch nog in het donker gezien en gehoord! Iemand denkt dat het ganzen van een boer zijn! Nou ja!!

Er is ook nog een toneelstuk opgevoerd: "Zes Heren in een Huisje". Gelachen dat we hebben!! Na afloop stonk het daar als in een viswinkel.

Ik hoor dat de familie Weitjens de hele avond onder een paraplu in de regen heeft gezeten! Het was erg gezellig zeggen ze!

Kortom, een zeer geslaagde, perfect georganiseerde week. Meer dan 150 soorten gezien, begeleid door het niet aflatend enthousiasme van Nico, Adri en Dick. Moeten we echt nog een keer doen! Misschien eens naar de Pyreneeën de volgende keer?

Tak!

SLIKVELDJE

Willem Weitjens

Al enkele jaren maak ik in het zomerhalfjaar met onregelmatige tussenpozen een fietstochtje om het Naardermeer, gemiddeld zo'n 3 à 4 keer in de maand. Toen ik nog werkte ging ik in de avonduren, nu ook overdag.

Het is een tocht die mij veel plezier verschaft. Heb ik weinig tijd dan doe ik er van huis tot huis ca. vijf kwartier over, is er meer tijd beschikbaar dan ben ik vaak meer dan twee uur onderweg.

Ik heb de gewoonte ontwikkeld om tijdens het fietsen de vogelsoorten die ik hoor of zie te tellen en daar later aantekening van te maken. Het is een uitstekende manier om je opmerkingsvermogen aan te scherpen, vooral wat betreft de geluiden. Gemiddeld kom ik aan 35 à 40 vogelsoorten, afhankelijk van het jaargetijde en het weer.

Op 31 juli j.l. besteed ik bij prachtig zonnig weer m'n ijzeren ros voor de gebruikelijke Naardermeertrip. Ik genoot volop. Bij het voormalige brughuisje aan het eind van de Karnemelksloot stopte ik even om naar de daar nestelende Huis- en Boerenzwaluwen (onder de brug) te kijken, met op dat moment zo'n 22 getelde vogelsoorten. Dromerig fietste ik verder in de richting van m'n geliefde slikveldje maar plotseling was ik klaar wakker. Tot m'n grote schrik was dat slikveldje zo goed als verdwenen, letterlijk weg gemaaid.

Het is enkele jaren geleden ontstaan door het daar storten van bagger uit de Karnemelksloot. Eerlijkheidshalve moet ik bekennen dat toen ik dat indertijd zag dacht van, moet dat nou, al die (gif?)troep! Maar goed, er ontstond een veelsoortige begroeiing en met de jaren werd het een interessant stukje natuur waar veel vogels gebruik van maakten, vaak ook als pleisterplaats tijdens de trek. Zo zag ik er al enkele jaren de Kleine Plevier, Tapuiten, Paapjes enz., en dit voorjaar waren er gedurende een aantal dagen ca. 10 à 15 Bosruiters te zien, een voor mij nieuwe vogelsoort.

Helaas is er nu een abrupt einde gekomen aan dit slikveldje. Treurig reed ik verder, geen zin meer om nog vogelsoorten te tellen, m'n gedachten waren bezig met het waarom en wie daar over beslissen. Ik neem aan dat de weidegronden rondom het Naardermeer door Natuurmonumenten verpacht zijn aan boeren, bij het slikveldje staat een bordje van deze vereniging. Je leest en hoort veel over te grote melkproductie en over het teveel aan weidegronden, moet dan zo'n stukje grond van ruw geschat 50x100 meter zo nodig weer in cultuur gebracht worden? Bedenkt er dan niemand van degenen die over zoiets moeten beslissen dat dit een prachtige gelegenheid is om de gepropageerde idealen in de praktijk te brengen? Ontruk dit kleine stukje aan de (gierende) boeren en laat de natuur er z'n gang gaan!

Tijdens m'n verdere fietstocht overdacht ik in grote lijnen de tekst voor dit verhaaltje om daarmee ook wat kopij te kunnen bijdragen voor De Korhaan. Nu ik dit enkele weken later zit te schrijven is m'n opstandigheid gezakt en ga je twifelen of je uitgangspunten wel goed zijn, of je er wel over kunt oordelen en of de beweegredenen van anderen je verhaal zullen logenstraffen. Hopelijk leest iemand van Natuurmonumenten of andere betrokkenen dit stukje en kunnen we via de Korhaan iets horen over het hoe en waarom.

EEN DAG UIT HET LEVEN VAN EEN KOOLMEZENBOER

Koos van Zomeren

In de loop van de evolutie zijn oudervogels precies op het juiste aantal jongen uitgekomen dat ze aankunnen. Haal een paar eieren uit het nest weg en er worden minder jongen groot. Leg er een paar eieren bij en er vliegen óók minder jongen uit.

Halfacht, veldlab, Hoge Veluwe. De dag gaat van start met geeuwen, koffie en een computeruitdraai van te verrichten werkzaamheden. Let op de datum: 56 april. Hier hebben ze hun eigen kalender. Het jaar begint op 1 april en het blijft april tot het eind van het broedseizoen. Dat telt makkelijk. Dit jaar worden trouwens al zo vroeg eieren gelegd, dat een negatieve datum moest worden ingevoerd. Min zoveel april, nooit eerder gebeurd.

Joost Tinbergen, neef van twee Nobelprijswinnaars, vertelt wat hem bezielt. Hij wil een verklaring voor de verspreiding van koolmezen, zowel in ruimte als in tijd. Hij bedenkt theorieën, doet experimenten en is lichtelijk verslaafd aan getallen. METEN, dat is toch wel het mooiste.

Dennis Wansink, die bij het Instituut zijn alternatieve dienstplicht vervult, houdt zich ondertussen bezig met het afwegen van porties meelwormen.

Dan hangt Tinbergen een metalen laddertje over zijn schouder. Het bos in. Daar hangt een frisse stilte, echo van de nacht. Als je je adem inhoudt, hoor je het fluisteren van je bloed.

Zeker, er zit een stevige dosis sleur in dit werk. Steeds dezelfde paadjes af. Steeds afstappen, fiets wegzetten, ladder tegen de boom. Alsof je in een fabriek werkt, maar dan buiten. Best prettig.

Deze eerste ronde voert ons langs nesten die worden bijgevoerd. Steeds wordt een zakje met meelwormen leeggeschud in een bakje dat in de kast hangt - 1,4 gram per jong, ongeveer de helft van hun dagelijkse voedselbehoefte.

Een aanzienlijke taakverlichting voor de betrokken ouders. Hun jongen zijn dan ook behoorlijk op gewicht als ze uitvliegen. Maar al te zwaar schijnt ook weer niet goed te zijn, te zware jongen zie je na de winter niet terug. En dat is toch de maatstaf die je moet aanleggen voor de fitness van de ene koolmees tegenover de andere: hoeveel jongen halen het volgende broedseizoen en hoeveel jongen produceren ze dan zelf.

Van kast naar kast. "Hier, kijk zelf eens". Vanaf de ladder kijk je neer in een zalig bedje. De jongen liggen ontelbaar op een kluitje. Ze lijken al op koolmezen. Alleen de staart ontbreekt en over het algemeen genomen zijn ze nog wat wazig, nog niet helemaal echt.

Tinbergen staat beneden. Hij knijpt zijn ogen toe en vraagt: "Kun je je voorstellen dat je als koolmees trots bent op zo'n stelletje, dat je er met genoegen naar kijkt en het gevoel krijgt: verdomd, het is toch de moeite waard!" Zoiets liefs moet je dan wel tussen timmerhout projecteren. Het aanbod van kasten is hier zo groot, dat vrijwel geen gebruik wordt gemaakt van natuurlijke nestholtes. Dit jaar zijn er op de kop af honderd bezet, veel minder dan anders. De winter was wel zacht, maar er waren weinig beukenootjes.

Door zijn manie voor nestkasten is de koolmees de best bestudeerde vogel van Nederland geworden. Al sinds 1960 doet het Instituut voor Oecologisch Onderzoek onderzoek naar alle mogelijke facetten van zijn leven. Koolmezen zijn eenvoudig te vangen en dus te ringen. Ze zijn weinig gevoelig voor verstoring en weten zich in bijna elk terreintype te handhaven. Ze zijn geknipt voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Zes jaar werkt Joost Tinbergen nu aan zijn onderdeel: "Ik ben aan het afronden. Misschien nog één jaar veldwerk, dan stukken schrijven en kijken wat er overblijft."

Dan gaan we keutels verzamelen. De dag heeft inmiddels een vaste gedaante aangenomen: koel maar droog. Af en toe breekt de bewolking open en worden we omringd door getralied zonlicht. We zien een havik zwoegen met een blauwe duif in zijn klauwen. Dat staat er helemaal buiten, maar het gebeurt wel. Her en der in het bos zijn boven de bomen zeiltjes gespannen. Daarop zijn voor een geoefend oog zwarte puntjes te onderscheiden. De ontlasting van rupsen. Hieruit kun je opmaken hoeveel rupsen boven het zeiltje actief zijn. Koolmezen hebben belang bij deze activiteit. Rupsen vormen ideale voedselpakketjes voor hun jongen. Ze zijn makkelijk te transporteren en zitten vol eiwitten en water. Daarbij gaat het vooral om rupsen van de wintervlinders en de eikebladroller, die op eiken zitten. Ze groeien als gekken en vertonen een griezelig scherpe piek. Gedurende enkele dagen zijn ze massaal aanwezig, dan opeens verdwenen.

Nu een eigenaardigheid van koolmezen. Ze leggen elke dag een ei en beginnen te broeden als het legsel compleet is. Ze kunnen daarbij echter een pauze inlassen, hetzij door het leggen te onderbreken, hetzij door na voltooiing van het legsel een tijdje af te wachten. Pauzes van vier dagen zijn normaal, maar ze kunnen uitlopen tot een dag of elf.

Tinbergen: "Sommigen denken dat een koolmeesvrouw bij een lage temperatuur gewoon geen eieren kán leggen. Het zou veel interessanter zijn als ze inspeelt op de ontwikkeling van de eiken en daarvoor de temperatuur als aanwijzing gebruikt."

Hoe dan ook, tien, elf dagen na het uitkomen van de eieren is de honger van een nest koolmezen het grootst. De oudivogels, die op dat moment kunnen putten uit een flinke voorraad rupsen, zijn enorm in het voordeel.

Alle regels in de natuur zijn vuistregels. Verrassingen blijven mogelijk.

Tinbergen: "In '88 begonnen de koolmezen rond de 25-ste april te leggen. Door de kou waren er veel pauzes. Toen werd het plotseling warm en ging het veel te hard met de rupsen. De mezen kwamen te laat. Een dramatisch seizoen was dat. Goede jongen hebben op een leeftijd van veertien dagen een gewicht van achttien gram. Toen waren ze twaalf. Hoe de ouders zich ook inspanden, die gewichten namen almaar af. Nest na nest ging het mis. Overal dooien en stank. Twaalf gram, dat is het absolute minimum, dan zijn ze eigenlijk al dood. Ja, daar word je wel treurig van."

Hij grijnst en zegt: "Of je wilt of niet, je wordt op den duur natuurlijk een koolmezenboer."

Koolmezen leggen acht tot twaalf, soms zelfs vijftien eieren. Vrouwjes uit een groot nest hebben de neiging meer eieren te leggen dan vrouwjes uit een klein nest. Je zou dus zeggen dat de legfels almaar groter moeten worden. Dat is niet het geval. Kennelijk zijn er beperkende factoren in het spel en kennelijk hebben de vogels daar weet van. Ze nemen beslissingen.

Tinbergen: "We spreken van beslissingen wanneer een dier alternatieven heeft. Dat is dus niet hetzelfde als wanneer ik zit te dubben wat voor auto ik wil kopen. Maar toch, ze kunnen het één doen of het ander. De ene beslissing brengt succes, de andere niet. Zo krijg je een bepaalde lijn. Dat is voor die dieren het mooie van de evolutie: zit altijd een gokje in, maar door de bank genomen kunnen ze de situatie vertrouwen."

De volgende ronde gaat langs nesten met jongen van veertien dagen. Deze staan op het punt van uitvliegen. Ze worden in een soldatenmuts gedaan en op de grond gezet. Omdat ze van donker houden, kruipen ze onder de rand van de muts. Dat is het enige wat ze nog in de weg staat: om uit te vliegen moeten ze van licht leren houden.

Kast 319, berkenbos, acht jongen. Tinbergen installeert zich met zijn rug tegen de ladder en doet een greep in de muts. Het voelt aan als een willekeurig hoopje veren, maar je zult geen moment vergeten dat het leeft. Lompe handen hebben wij eigenlijk. Het hanteren van jonge mezen is dé manier om voorzichtigheid te leren.

Eerst wordt de ring afgelezen, dan de vleugel bekeken. De dekveertjes geven enig houvast omtrent de sekse, vrouwjes groenig, mannetjes blauwig. Het loopbeen wordt gemeten: 20,2 mm. Het gewicht blijkt 17,2 gram. Prachtig, voor een vrouw is dat perfect!

Vervolgens een vermoedelijk mannetje. Gewicht 18,9 gram. "Hij verzet zich al goed", mompelt Tinbergen. "Prima nest is dit". Verder alles rustig, de ouders blijven op afstand. Bij het volgende nest is dat anders. Eén van de jongen krijgt alsof hij door een roofvogel is gepakt. De ouders komen met groot misbaar op ons af. Ze schreeuwen en doen schijnaanvallen. Met wat zij als gevaar voor eigen leven moeten ervaren, proberen ze het jong te ontzetten.

Bij het voglende nest zit het vrouwtje in de kast. Ze heeft de jongen opzij gezet en is begonnen aan het leggen van de eieren voor een tweede broedsel. Wat een haast. Bij het volgende nest is een jong met een gebroken pootje. Bij voorbaat kansloos. Hij weet het zelf nog niet, want hij krijgt dezelfde verzorging als de anderen, maar hij zal de buitenwereld nooit bereiken. De vooruitzichten voor de anderen zijn overigens weinig rooskleuriger. In de schiettent van de evolutie bedient de koolmees zich van hagelpatronen. Het gros van de jongen wacht een vroege dood.

Van de volwassen koolmezen sterft elk jaar de helft. Strikt genomen heeft elk paar om quitte te spelen maar één jong nodig, dat het volgende broedseizoen beleeft. Een paar produceert echter wel twee, in extreme gevallen zelfs drie, broedsels van tien jongen. En toch geen overproduktie.

Op de Hoge Veluwe is gebleken dat van veel ouders na de winter niet één jong wordt teruggevonden. Daartegenover staan koolmezen waarvan drie of zelfs vier jongen zelf aan de voortplanting gaan deelnemen. Die zijn spectaculair bezig met het verbreiden van hun genen.

Het is nu tien voor half vier en we hebben ons verdekt opgesteld bij kast 330, die is opgehangen tussen grove den, lariks, spar en douglas. Erg somber en naaldig allemaal. We turven hoe vaak voedsel wordt aangebracht. Met een noodgang schieten de koolmezen door de kleine ingang. Dat kan zo hard gaan, dat ze met hun vleugels groeven slaan in het hout!

De tussenpozen vallen nogal lang uit. Dat betekent niet dat deze ouders er hun gemak van nemen. Ze werken zich een ongeluk. In dit type bos zitten echter weinig rupsen. De rupsen, die er zitten, blijven wel langer actief; dat is dan een voordeeltje bij het tweede legsel.

Het nest in deze kast is vergroot.

Experiment: je neemt drie nesten waarin de jongen ongeveer tegelijk geboren worden. Uit het ene haal je er drie weg, aan het andere voeg je er drie toe. Het derde nest blijft normaal en vormt de controlegroep.

Dat een verkleind nest minder succes oplevert, ligt voor de hand. Maar ook uit een vergroot nest blijven minder jongen over. Blijkbaar moeten de ouders hun inspanningen over teveel jongen verdelen. De jongen hebben een lager uitvlieggewicht, minder kans om de winter door te komen. Al met al leveren gewone nesten de beste resultaten op.

Tinbergen: "En dat is maar gelukkig, want anders zou je al gauw het idee krijgen dat je de natuur kunt verbeteren."

In een uur tellen we 23 bezoeken.

Dan naar kast 261, die aan een beuk hangt. Na elk bezoek verdwijnen de ouders naar links, waar eiken staan.

Ergens boven het bos kekkert een opgewonden havik. We praten over goede en minder goede koolmezen. Daaraan valt nauwelijks te ontkomen, als onderzoeker raak je geïmponeerd door het beest dat het meest presteert.

Tinbergen: "Maar waaraan moet je dat afmeten? De één produceert meer en betere jongen dan de ander, dat is duidelijk, maar de één zit ook in een betere situatie dan de ander. Waarschijnlijk presteren ze, hun handicaps in aanmerking genomen, allemaal optimaal."

Eén ding staat vast: Het mannetje van kast 261 bezet een beter territorium dan dat van kast 330. Maar hoe kieskeurig kan een koolmees zijn? Er moet maar net een territorium vrij komen. En het is lang niet zeker dat je na één kans nog een tweede krijgt. Het leven is kort. Er komt toch ook een hoop geluk bij kijken.

In een uur 31 bezoeken aan 261.

Zes uur, terug in het veldlab. Nu begint een operatie, die wordt aangeduid als 'terugprikken'.

Dennis, de dienstweigeraar, brengt uit het bos een jonge koolmees binnen. Hij gebruikt daarvoor zijn eigen versie van de soldatenmuts. Dit gebeurt zes keer. Uit zes verschillende nesten heeft gisteren een jong van gemiddeld gewicht een injectie gehad met 0,14 ml zwaar water, dat wil zeggen, een mengsel van gewoon water, water met een verzaamd waterstofatoom en water met een verzaamd zuurstofatoom. Het verval van O_{18} geeft een maat voor de CO_2 -productie en die geeft weer een maat voor het energieverbruik.

Om één en ander vast te stellen, moeten bloedmonsters worden genomen. Je legt het meesje op z'n rug in de palm van je hand, houdt hem goed in het licht en trekt voorzichtig de vleugel strak. Daar zit een adertje.

Tinbergen weegt de naald tussen zijn vingers en houdt zijn adem in. Daar verschijnt, met tegenzin, een druppel bloed. Geen prettig gezicht, maar het gaat met de grootste zorg. "Gemiddeld halen we er 0,04 gram bloed uit."

Van volwassen koolmezen is het energieverbruik bij eerder onderzoek gemeten. Een vrouwtje dat jongen verzorgt draait op ongeveer 1 Watt. Ze kan twintig dagen toe met de energetische inhoud van een pak halfvolle melk. Daarbij verbruikt ze dan wel dagelijks driemaal haar eigen lichaamsgewicht aan melk.

De bedoeling is te komen tot een raming van het totale energieverbruik per nest. Dat moet je combineren met de draagkracht van het betreffende stuk bos.

Tinbergen: "Op den duur moet je, gegeven de plek die een beest heeft, zijn beslissingen kunnen voorspellen. Dus: hoeveel eieren moet-ie leggen, wanneer moet-ie beginnen met broeden."

Dan weet je wat een koolmees weet - maar natuurlijk nog lang niet alles.

Het werk is trouwens nog lang niet gedaan. Na het terugprikken worden de gewichten van de overige jongen in de zes kasten bepaald. Opnieuw het bos in met ladder en notitieboekje. Het is inmiddels volop avond.

Tot slot moeten ook de zes vrouwen nog worden gewogen. Dat kan het beste 's nachts. Dan zitten ze in de kast om hun jongen warm te houden. Ze zijn zo suf dat je ze probleemloos kunt oppakken. Als je ze terugzet, suffen ze rustig verder. Of zouden ze er toch een kwade droom aan overhouden?

's Nachts dus. Om half twaalf kijken we uit over een eindeloos golvend duister heideveld. In de hemel hangt een nageldun maantje. De frisse stilte herinnert aan de ochtend.

Het duizelt me van de koolmezen, die door mijn handen en hoofd zijn gegaan.

Eén troost: ook koolmezen maken in deze tijd werkdagen van zestien uur en hun resultaten zijn al even vluchtig.

Het bovenstaande artikel werd door ons overgenomen uit de bijlage 'Wetenschap & Onderwijs' van het NRC Handelsblad van 26.6.1990. Wij danken de redactie van deze krant vriendelijk voor de hiertoe verleende toestemming.

ONTVANGEN LITERATUUR

Samenstelling: Leny Reddingius.

ARGUS, St.Kritisch Faunabeheer, jrg 15 no 1, maart 1990:

AROB-procedure Rotganzen - Een jagersidylle: minister Braks als drijver tijdens een jachtpartij in Brabant - Jacht als oogstpret.

idem, jrg 15 no 2, juni 1990:

EG-Vogelrichtlijn - Jagen als buitengewone vorm van geluk - Wilde hoenderachtigen in Nederland - Jacht Kop van Schouwen voorlopig verboden - Gemeenten over vossenjacht - Privatisering van de Muskusrattenbestrijding?

- DEBAKEL, NJN Distrikt 6, jrg 16 no 2:
Vegetatieopnamen Laarder Wasmeer.
- DUTCH BIRDING, Dutch Birding Association, jrg 12 no 2, juni 1990:
The enigmatic Cooper's and Cox's Sandpipers - Franklins Meeuw in
Brandemeer in juni 1988 - Rui van Grote Pieper te Breskens in april 1988.
- FICEDULA, Twentse VWG, jrg 19 no 1, maart 1990:
Populatieverloop van broedvogels - Verslag 13e ringseizoen (1989)
Ringstation Overdinkel - Grote Burgemeester op het Rutbeek.
- idem, jrg 19 no 2, juni 1990:
Vogelgemeenschappen - De Huiszwaluw in Twente in 1989 - Herfsttrek
over Enschede in 1989 - Herkenning van de Buidelmees.
- FITIS VWG Zuid-Kennemerland, jrg 26 no 2, 1990:
Ruiende Knobbelzwanenin IJmuiden - Jaarverslag - Hekslootpolder,
weidevogeltellingen 1982-1989 - Eerste aankomstdata van zomervogels
in 1989.
- DE GIERZWALUW, VWG Amsterdam, jrg 28 no 1, 1990:
Jaarverslag - Broedvogelinventarisatie van het terrein rond de riool-
zuivering Amsterdam-Noord in 1988 en 1989.
- DE GRASPIEPER, Samenwerkende VWG's N.H., jrg 10 no 2, 1990:
Broedvogels van Noord-Holland: een voorpublicatie - Doortrek van Wit-
gatjes in de Groetpolder - Foeragegedrag van Kool- en Pimpelmezen
in het Amsterdamse Bos - Blauwe Reigers in Zuid-Kennemerland: aantals-
ontwikkelingen 1983-1989 - Aspecten van de najaarstrek van de Gras-
pieper onderzocht op de vinkenbaan te Castricum.
- DE GRUTTER, Vogelbeschermingswacht Zaanstreek, jrg 14 no 2, april 1990.
idem, jrg 14 no 3, juni 1990:
Broedvogelinventarisatie van het Twiske, 1989.
- DE KLEINE RATELAAR, IVN Gooi e.o., jrg 12 no 2, april 1990.
idem, jrg 12 no 3, augustus 1990.
- KNIPSELKRANT, Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 15 no 2, mei 1990:
Rotganzen en Roeken gered na 10 jaar procederen - Beheer over kwelders
bij "jagersvereniging" (St.Behoud Natuur en Leefmilieu, een verkapte
jagersclub, LR) - Brandweer spuit bebroede nesten Roeken kapot -
Vervolging roofvogels lijkt af te nemen - Europese Hof: Nederland ont-
duikt vogelrichtlijnen.
- DE KRUISBEK, Vogelwacht Utrecht, jrg 33 no 2, mei 1990:
De Kleine Plevier broedvogel in de provincie Utrecht in 1989 -
Kneuentrek, najaar 1989.
- idem, jrg 33 no 3, juli 1990:
Nestvlotjes helpen Zwarte Sterns - Vogels, koeien en het Leersumse
Veld - Steppekievit in IJsselstein.
- LIMOSA, nou-sovon-Red.WATERVOGELS, jrg 63 afl. 1, 1990:
Oostelijke Stormmeeuwen in Nederland en West-Europa - Plaatstrouw van
in Nederland overwinterende Stormmeeuwen - Broedende Steltkluten in
Nederland in 1989 - De weidevogelbevolking van de Kievitslanden in
Oostelijk Flevoland, 1966-87 - Inhoud jaargang 62, 1989 - Fluitier broed-
vogel op Vlieland.

MENS EN NATUUR, IVN, jrg 41 no 2, lente 1990:

Een kalktablet in Uw nestkastje?

idem, jrg 41 no 3, zomer 1990.

MENS EN VOGEL, Kon.Belgisch Verbond voor de Bescherming van Vogels,
jrg 28 no 1, maart 1990:

Champagne voor de Kraanvogels - Reisroutes voor vogelliefhebbers -
Gekooide vogels - Internationale Natuurbeschermingswetgeving.

idem, jrg 28 no 2, juni 1990:

Problemen met Vleermuizen? - Onze Natuurreservaten: hart en longen van
ons leefmilieu - De Scholekster: in galapak aan zee en op het platteland -
Tien jaar aan het ziekbed van de Slechtvalk.

NATUURBEHOUD, Natuurmonumenten, jrg 21 no 2, mei 1990:

De natuur in Flevoland heeft de tijd mee - Jaarverslag 1989 - De
fiets, het vervoermiddel van de toekomst.

NATUUR EN MILIEU, St.Natuur en Milieu, jrg 14 no 4, april 1990:

Bio-industrie bij de gratie van diergeneesmiddelen - Kievitseieren
rapen aan de schandpaal.

idem, jrg 14 no 5, mei 1990:

De gezonde landbouw heeft succes - Aanscherping Ozonverdrag ter discussie.

idem, jrg 14 no 6, juni 1990:

Van ruilverkaveling naar herinrichting, de les van Driebruggen -
Jaarverslag 1989.

idem, jrg 14 no 7/8, juli/augustus 1990:

Afval scheiden is vervuiling vermijden - PCB's Aalscholvers en natuur-
ontwikkeling - Jarenlange bestrijding meidoorn blijkt nutteloos.

NATUUR NABIJ, IVN Eemland, jrg 18 no 2, mei 1990.

idem, jrg 18 no 3, juli 1990.

NIEUWSBRIEF, SOVON, Werkgr.Nestkastonderzoek, jrg 7 no2, november 1989:

17 april: de gemiddelde legdatum van het eerste Pimpelmees-ei op de Alg.
Begraafplaats van Zaandam - Het probleem van de Ringmussen - Praktijk-
ervaringen met kartonnen nestkasten - Nestkast voor dag- en nachtroof-
vogels in de stad.

NOORDHOLLANDS LANDSCHAP, Stichting het Noordhollands Landschap, jrg 17 no 2, 1990:

De vissen van het veenweidegebied vaak over het hoofd gezien - De Hek-
slootpolder, nieuwe contouren aan de stadsrand - Natuurontwikkeling in
het landelijk gebied.

NOORDHOLLANDSE MILIEUKRANT, Milieufed.N.H., Kons.Natuur- en Milieueducatie N.H.
en Overlegplatform v.Milieuvorl. N.H., nr 2, april 1990:

Bosuilen rond Schiphol - Boer zijn in Waterland - Afval in N.H. -
Tunnelmanie. Verder Jaarverslag 1989 Milieufederatie N.H.

DE STEENLOPER, VWG Den Helder, jrg 8 no 44, mei 1990:

De Huiszwaluw - Internationale watervogeltelling 1990.

idem, jrg 8 no 45, juli 1990:

Voor de tweede én derde maal vangsten van de Paarse Strandloper bij Den
Helder.

- DE TRINGAAN, VWG Schagen, jrg 13 no 2, april 1990:
Stookolieslactoffertellingen winter '89-90. - De proef met een ander type groenbeheer in Schagen.
- VANELLUS, Bond v.Friese Vogelbesch.wachten, jrg 43 no 2, maart/april 1990:
Een in het Fries gesteld verhaal over de voorjaarstrek van Rosse Grutto's van hun overwinteringsgebied naar de Nederlandse Waddenzee. (met een samenvatting in het Nederlands, LR) - Inhoud Vanellus 1989 - Draadslachtoffers - De nestbeschermer in 1989 en daarvoor.
- idem, jrg 43 no 3, mei/juni 1990:
Welke factoren zijn van invloed op een weidevogelpopulatie? - De Hazelworm - Zaagbekken in Friesland.
- HET VOGELJAAR, Stichting Het Vogeljaar, jrg 37 no 6, december 1989:
Het 376 bladzijden tellende themanummer is geheel gewijd aan de Nachtzwaluw.
- idem, jrg 38 no 2, april 1990:
De achteruitgang van de Gekraagde Roodstaart voer voor nadere discussie - Databanken voor ornithologen - Kolonisatie door Haviken van het Overijssels moeragebied De Weerribben 1980-1989 - Golfsport bedreigt natuur - Eidereenden in abnormaal verenkleeft.
- idem, jrg 38 no 3, juni 1990:
Het gehele (zeer interessante, LR) nummer is gewijd aan de zeventigste verjaardag van professor Karel H.Voous.
- VOGELNIEUWS, SOVON, no 2, 1990:
Reactie storm blaast bos nieuw leven in - Kerkuil vooruit - Werkgroep Vogelsterfte: Onderzoekingsresultaten van 1 januari 1985 - 1 januari 1989 - Nestkasten zijn onnatuurlijk - Kalkgebrek bij zangvogels: oproep om waarnemingen in te sturen.
- VOGELS, Vogelbescherming, jrg 10 no 57, mei/juni 1990:
Help de natuur in Oost-Europa - Plastic afval: marteltuig voor zeevogels - Het vrijersleven van de Fitis - De Biesbosch, landschap in overgang - De trucs van de Koekoek - Vogels kijken, hoe moeten we ons gedragen?(1) - Vogelherkenning. Het determineren van Nederlandse vogels in het vrije veld - Kokmeeuw.
- idem, jrg 10 no 58, juli/augustus 1990:
Vogelrichtlijn en Rotganzen - Wat hebben onze vogels aan het Natuurbeleidsplan? - De fascinerende zang van de Nachtegaal - Vogels kijken, hoe moeten we ons gedragen? (2) - Zwarte Stern.
- VOGELWACHT UTRECHT, Jaarverslag 1989.
- ONZE WAARD, Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard, jrg 21 no 2, mei 1990:
Jaarverslag 1989 - Broedvogelverslag Alblasserbos 1989 - Weidevogelnestbescherming 1989.
- DE WIJDE BLIK, Stichting Milieutijdschrift Gooi, Vechtstreek e.o.,
jrg 7 no 1, mei 1990:
Landelijk gebied Muiden - Het Heksenweitje (H'sum tussen Trompenberg en NOS-complex, LR) - De Limiten.
- ZICHT OP STICHT, Stichtse Milieufed. en Kons.Natuur- en Milieu-educatie,
jrg 7 no 3, 1990:
Jaarverslag 1989.

VELDWAARNEMINGEN

NAAM_NL	AANTAL	DATUM	GEBIED	WAARNENER
Georde fuut	6	24-06-1990	Pluismeer	F.H.v.d.Weijer
Georde fuut	1	31-08-1990	IJmeer, Muiden	J.Brandjes
Woudaapje	1	08-06-1990	Nieuwe Polderplas, Loosdrecht	A.Vermeule
Grote zilverreiger	1	22-07-1990	Laarder Wasmeer (Grote Plas)	A.Vermeule e.a.
Purperreiger	2	13-07-1990	Slikveldje ten westen van Naardermeer	W.Weitjens
Purperreiger	1	14-08-1990	Kruitbos, IJmeerkust, Muiden	R.v.d.Brink e.a.
Ooievaar	1	04-04-1990	Joh.Gerardtsweg, Hilversum	H.S.v.d.Weijer
Lepelaar	8	22-07-1990	Zomerdijk, Noordpolder te Veld, Eemnes	M.v.Houten
Casarca	3	17-08-1990	Spiegelplas, Nederhorst den Berg	L.Hartog
Zomertaling	2	02-06-1990	Noordpolder te Veld, Eemnes	M.v.d.Water e.a.
Zomertaling	1	04-05-1990	Dammerkade, Ankeveen	M.D.v.d.Kaap e.a.
Brilduiker	2	25-04-1990	Spiegelplas, Nederhorst den Berg	L.Hartog
Wespendief	1	07-09-1990	Huizerpier, Huizen	J.Brandjes
Wespendief	1	11-08-1990	Westhove, Huizen	D.Jonkers
Wespendief	1	12-08-1990	Westhove, Huizen	D.Jonkers
Wespendief	1	13-04-1990	Zuiderheide	A.Vermeule e.a.
Wespendief	1	15-05-1990	Westerheide	A.Vermeule
Wespendief	1	20-07-1990	Hoorneboegse Heide	D.Jonkers
Wespendief	1	25-08-1990	Trompenbergerweg, Hilversum	F.H.v.d.Weijer
Bruine kiekendief	1	01-09-1990	Paampushaven, Zuid-West punt Flevoland	R.Th.Huizenga
Bruine kiekendief	3	03-07-1990	Noordpolder te Veld, Eemnes	R.A.Kole
Bruine kiekendief	1	04-05-1990	Hilversums Wasmeer	A.Vermeule
Bruine kiekendief	2	06-06-1990	Stille Plas, Loosdrecht	A.Vermeule e.a.
Havik	3	12-07-1990	Landgoed De Biek, Naarden	W.Weitjens
Sperwer	1	12-04-1990	Vuntus, Loosdrecht	A.Vermeule
Sperwer	1	25-07-1990	Muiderslot, Muiden	W.v.d.Brink
Buizerd	1	03-09-1990	Boven woonhuis, Huizen	R.Th.Huizenga
Buizerd	1	15-05-1990	Westerheide (Aardjesberg), Hilversum	A.Vermeule
Boomvalk	1	03-05-1990	Dammerkade, Ankeveen	L.Hartog
Boomvalk	1	04-05-1990	Dammerkade, Ankeveen	M.D.v.d.Kaap e.a.
Boomvalk	1	14-08-1990	Kruitbos, IJmeerkust, Muiden	R.v.d.Brink e.a.
Boomvalk	1	15-05-1990	Westerheide, Hilversum	A.Vermeule
Boomvalk	1	15-07-1990	Boven huis, Hilversum	A.Vermeule
Boomvalk	1	28-08-1990	Oostdijk, Naarden	W.Weitjens
Boomvalk	1	29-04-1990	't Hol, Kortenhoef	A.Vermeule
Slechtvalk	2	31-08-1990	Muidersand, Almere	J.Brandjes
Kleine plevier	1	04-05-1990	Slikveldje, Hilversumse Meent	A.Vermeule
Kemphaan	8	17-07-1990	Maatpolder	R.A.Kole
Kemphaan	20	17-07-1990	Bikkerspolder	R.A.Kole
Kemphaan	165	22-07-1990	Maatpolder, Noordpolder te Veld, Eemnes	M.v.Houten
Kemphaan	8	29-07-1990	Maatpolder, Eemnes	F.H.v.d.Weijer
Watersnip	7	18-07-1990	Slikhoek, Muidenberg	W.v.d.Brink
Watersnip	6	23-08-1990	Dammerkade, Ankeveen	L.Hartog
Houtsnip	1	05-12-1988	Juliana oord, Laren	F.H.v.d.Weijer
Poelruiter	1	09-08-1990	Oostvaardersplassen t.h.v.Ka.26	W.Weitjens
Poelruiter	1	15-08-1990	Oostvaardersplassen	J.Brandjes e.a.
Groenpootruiter	1	15-08-1990	Oostvaardersplassen	J.Brandjes e.a.
Witgatje	1	22-07-1990	Laarder Wasmeer	A.Vermeule e.a.
Bosruiter	10	04-05-1990	Slikveldje, Hilversumse Meent	A.Vermeule
Dwergmeeuw	80	28-04-1990	Loenerveense Plas	A.Vermeule
Dwergmeeuw	79	29-04-1990	Loenderveense Plas	F.H.v.d.Weijer
Zwarte stern	37	01-07-1990	Havenpier, Muiden	W.v.d.Brink e.a.
Ransuil	5	03-07-1990	Muiderpier	W.v.d.Brink e.a.
Velduil	7	14-01-1990	Maatpolder, Eemnes	M.v.Houten e.a.

IJsvogel	1 01-08-1990	Muidertrekvaart, Naarden	E.Vasseur e.a.
IJsvogel	1 01-08-1990	Spiegelplas, Nederhorst den Berg	L.Hartog
IJsvogel	1 25-08-1990	Spanderswoud, Hilversum	F.H.v.d.Weijer
IJsvogel	1 28-08-1990	Landgoed Boekestejn, 's-Graveland	Joh.J.Frieswijk
IJsvogel	1 29-08-1990	Oppad, Kortenhoef	J.Brandjes e.a.
IJsvogel	1 30-07-1990	Schaep en Burgh, 's-Graveland	Joh.J.Frieswijk
Boonleeuwerik	3 13-04-1990	Zuiderheide	A.Verneule e.a.
Boompieper	2 13-04-1990	Zuiderheide	A.Verneule e.a.
Boompieper	1 20-04-1990	Hilversums Wasmeer	A.Verneule e.a.
Gele kwikstaart	2 15-06-1990	Maatpolder, Eennes	R.A.Knlm
Grote gele kwikstaart	1 07-09-1990	Huizerpiet, Huizen	J.Brandjes
Paapje	14 04-05-1990	Westerheide (Aardjesberg)	A.Verneule
Paapje	4 04-05-1990	Slikveldje, Hilversumse Meent	A.Verneule
Paapje	5 24-08-1990	Naardermeer	W.Weitjes
Beflijster	3 28-04-1990	Zuiderheide	F.H.v.d.Weijer
Snor	1 04-05-1990	Dammerkade, Ankeveen	M.D.v.d.Kaap e.a.
Grote karekiet	1 16-06-1990	Bergse Pad, Ankeveen	F.H.v.d.Weijer
Spotvogel	1 10-06-1990	Jachthaven "De Kemphaan", Eennes	M.v.Houten
Spotvogel	1 23-05-1990	Meentzoo, Blaricum	F.H.v.d.Weijer
Braamsluiper	1 21-05-1990	Bij huis, Hilversum	A.Verneule
Grauwe vliegenvanger	1 04-05-1990	Westerheide (Aardjesberg)	A.Verneule
Grauwe vliegenvanger	3 27-07-1990	Lange Muiderweg, Muiden	W.v.d.Brink
Grote barnsijs	1 13-12-1989	Juliana oord, Laren	F.H.v.d.Weijer
Kruisbek	10 06-06-1990	Krekemeent, Hilversumse Meent	J.Brandjes
Kruisbek	10 07-07-1990	Zuiderheide, Hilversum	D.A.Jonkers e.a.
Kruisbek	3 11-06-1990	Juliana oord, Laren	F.H.v.d.Weijer
Kruisbek	6 12-06-1990	Juliana oord, Laren	F.H.v.d.Weijer
Kruisbek	1 12-06-1990	Juliana oord, Laren	F.H.v.d.Weijer
Kruisbek	2 12-06-1990	Juliana oord, Laren	F.H.v.d.Weijer
Kruisbek	4 12-07-1990	Westerheide, Hilversum	J.Brandjes
Kruisbek	6 13-07-1990	Hoorneboegse Heide, Hilversum	J.Brandjes
Kruisbek	4 13-07-1990	Expohal, Hilversum	J.Brandjes
Kruisbek	8 20-07-1990	Calvaniestraat, Hilversum	A.Verneule
Kruisbek	1 21-06-1990	Het Spiegel, Bussum	J.Brandjes e.a.
Kruisbek	5 29-06-1990	Krekemeent, Hilversumse Meent	J.Brandjes
Kruisbek	11 29-06-1990	Driftweg, Huizen	J.Brandjes
Kruisbek	25 29-06-1990	Eukenberg, Huizen	J.Brandjes
Goudvink	2 12-06-1990	Juliana oord, Laren	F.H.v.d.Weijer

INSTUREN WAARNEMINGSKAARTJES

Willem-Jan Hoeffnagel

Sinds ik het verzamelpunt van de waarnemingskaartjes ben geworden zijn reeds een behoorlijk aantal van deze kaartjes naar mij opgestuurd of afgeleverd. Bij het verwerken van deze kaartjes zijn mij een aantal zaken opgevallen en ik wilde iedereen die deze waarnemingskaartjes invult het volgende vragen:

1. De afgelopen sluitingsdatum voor inleveren kopij voor De Korhaan was blijkbaar voor veel mensen een goede aanleiding om de stapel naar mij op te sturen. Daar ben ik zeer dankbaar voor maar ook bij mij is enige verwerkingstijd noodzakelijk om het overzicht te maken. Daarom verzoek ik iedereen er rekening mee te houden dat kaartjes die later dan ongeveer 1,5 week voor de sluitings-tijd bij mij arriveren, het risico lopen niet meer meegenomen te worden in het eerstvolgende overzicht.

2. Veel kaartjes zijn onvolledig ingevuld. Gelieve met name algemeen bekende vogelnamen uit het boek "Vogels tussen Vecht en Eem" te gebruiken. Deze zelfde namen worden trouwens in bijna elke vogeldeterminatiegids ook gebruikt. Ook bijvoorbeeld de Euringkode kan uit ons eigen boek gehaald worden. De Euringkode staat namelijk tussen haakjes vermeld voor de vetgedrukte soortnaam.
3. Gebiedsaanduidingen geven ook vaak problemen. Eenieder wordt daarbij verzocht zoveel mogelijk algemeen bekende gebiedsaanduidingen te gebruiken. Bij voorkeur dient de aanduiding uit de lijst van telgebieden van de Vogelwerkgroep gebruikt te worden. Ook de aanduidingen zoals gegeven in ons eigen boek kunnen gebruikt worden (Zie bladzijde 14).

Als men zich deze kleine moeite wil getroosten, dan wordt voorkomen dat waarnemingskaarten onbruikbaar worden en bovendien bespaart het mij een behoorlijke hoeveelheid verwerkingstijd.

NAJAARSFENOLOGIE 1990

Vorig jaar werd opnieuw een start gemaakt met een onderzoekje naar de aankomstdata van trekvogels uit noordelijke streken. Dit wordt fenologie-onderzoek genoemd.

Helaas heb ik moeten constateren, dat er weinig belangstelling bestond voor dit onderzoek. Welgeteld twee formulieren werden er ingestuurd.....

Vooralsnog ga ik er maar van uit, dat dat te wijten was aan onbekendheid met een en ander. Bedenkt u ook, dat niet per sé alle soorten gezien moeten zijn om gegevens in te sturen. Ook half ingevulde formulieren zijn zeer welkom!

Gelukkig kunnen we vaststellen, dat aan het voorjaarsonderzoek wél goed is meegewerkt. Spreekt dat meer aan? In een van de volgende Korhanen volgt een verslagje.

Om deze gunstige wending te benutten verzoek ik u nu ook mee te doen aan de najaarsfenologie. Graag alleen waarnemingen binnen het werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi noteren. Vermeld steeds duidelijk de datum, aantal en plaats. Veel plezier ermee!

Een formulier vindt U op pagina 116.

Datum + Aantal + Plaats

Soort	1e waarneming	2e waarneming	Algemeen voorkomend
Smient
Toppereend
Brilduiker
Grote Zaagbek
Nonnetje
Kolgans
Wilde Zwaan
Kleine Zwaan
Kramsvogel
Koperwiek
Sneeuwgorst
Sijs
Frater
Kruisbek
Keep
Bonte Kraai

De formulieren moeten uiterlijk 1 december worden opgestuurd naar
Jelle Harder, Meteorenstraat 45, 1223 ER Hilversum. (Tel.035-852842)
Ook half ingevulde formulieren of slechts een enkele waarneming zijn van
belang! In De Korhaan komt t.z.t. een overzicht van de inzendingen.

Naam :.....

Adres:.....

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Postadres VWG : VWG Het Gooi, Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

Het dagelijks bestuur

Voorzitter : R.A.Kole, Torenavalk 22, 3752 SK Bunschoten, tel.03499-82303
Sekretaris : M.de Graaf, Westhoven 48, 1275 DD Huizen " 02152-60456
Penningmeester: L.Mudde, Slauerhoffstraat 6, 1382 RR Weesp " 02940-11683

Kontaktpersonen-coördinatoren subgroepen

Avifauna : W.J.A.Hoeffnagel, Krekelmeent 72, 1218 ED Hilversum, 02159-19356
Eempolders : R.A.Kole, Torenavalk 22, 3752 SK Bunschoten " 03499-82303
Nestkasten : D.A.Jonkers, Juffersland 16, 3956 TT Leersum 03434-51109
Propaganda : R.v.d.Akker, Gooiersgracht 15, 1251 VA Laren 02153-83071
Vogelcursus : A.v.Klaveren-v.Oord, Berkenhof 3, 1241 VP Kortenhoef, 035-61426
Excursies : J.J.M.van Velsen, Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn 02154-18804
Korhaan : W.Duurland, M.Simonszstof 84, 1216 LM Hilversum 035-217222
Contr.Vogelwet
(A.I.D.): R.G.Moolenbeek, A.Voetlaan 14, 1244 PJ Ankeveen 035-62641
Vogelasiel : B.van Ingen, J.v.Schimmelstraat 6, 1411 VS Naarden 02159-45658
Consulent Vogelbescherming en Vrije
Vogelreservaten: R.Hofmeester, De Lange Gangh 81, 1398 CW Muiden 02942-3203
Natuurbeschermings-
consulenten : S.N.Dwarshuis, Willibrorduslaan 88, 1216 PC H'sum 035-216846
R.Hofmeester, De Lange Gangh 81, 1398 CW Muiden 02942-3203
R.Kloosterman, Beeldhouwerpad 84, 1315 KD Almere-Stad 03240-43418

Inzenden waarnemingskaartjes

W.J.A.Hoeffnagel, Krekelmeent 72, 1218 ED Hilversum

Afhalen waarnemingskaartjes

Ankeveen : R.G.Moolenbeek, A.Voetlaan 14, 1244 PJ Ankeveen 035-62641
Bussum/Naarden: L.Reddingius, Gr.W.den Oudelaan 22, 1412 AV Naarden 02159-42508
Hilversum : W.J.A.Hoeffnagel, Krekelmeent 72, 1218 ED Hilversum 02159-19356
Huizen : Bert Roor, Eland 41, 1273 OK Huizen 02152-64623 (p)
030-913685 (w)
Muiden : Mark v.d.Pol, Lely 3, 1398 CS Muiden 02942-3510
Baarn : J.J.M.v.Velsen, Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn 02154-18804

Voor ongelukken en/of problemen, welke ontstaan tijdens activiteiten van de V.W.G., is de vereniging op geen enkele wijze verantwoordelijk te stellen.

In verband met de afsluiting der boeken door de penningmeester dienen declaraties voor gemaakte onkosten vóór 1 december bij de coördinator van de betreffende subgroep te worden ingediend.

Contributie: Voor leden f 20,--, huisgenoot-leden f 7,50 per jaar, bij voorkeur te betalen met de van ons ontvangen accept-girokaart met lidnummer, aan het begin van het kalenderjaar.

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

" De Korhaan "
Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.
Postbus 1028 , 1200 BA Hilversum

port betaald
Hilversum

XH 3016104 G
LECLERCQ J | W

VT HOFFSTR 28
1223EE HILVERSUM